

Taustaa

Köyhyys on monitahoinen ja -ulotteinen ongelma, joka ei tarkoita pelkästään puutetta hengissä pysymiseen tarvittavista resursseista vaan myös kansalaistoiminnan sekä sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan niukkuutta sekä sitä, että mahdollisuuksia poliittiseen osallistumiseen ja sosiaaliseen liikkuvuuteen on erittäin vähän (Euroopan unionin neuvosto, 2007). Naisten tulot ovat miehiin verrattuna pienemmät, minkä vuoksi he ovat suuremmassa köyhyysvaarassa.

Eurooppa 2020 -strategiassa

- pyritään luomaan älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua EU:ssa luomalla työpaikkoja ja vähentämällä köyhyyttä
- asetetaan yleistavoitteeksi se, että ainakin 20 miljoonaa ihmistä pääsee köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä vuoteen 2020 mennessä.

Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi

Yksi Eurooppa 2020 -strategian seitsemästä lippulävahankkeesta on yksi keskeisistä välineistä suojella ja edistää naisten sosiaalista osallistumista. Hankkeessa sovelletaan sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista sen keskeisissä aloitteissa, kuten tasavertaisen taloudellisen riippumattomuuden edistämisessä, perhevapaita koskevien oikeuksien erojen arvioinnissa ja perhevapaita koskeviin oikeuksiin liittyvien nykyisten direktiivien täytäntöönpanon seurannassa.

Euroopan tasa-arvosopimuksessa (2011–2020)

vahvistetaan neuvoston sitoumus sukupuolten EU:n tasa-arvotavoitteiden toteuttamiseksi etenkin kolmella sukupuolten tasa-arvon kannalta hyvin tärkeällä alalla, jotka ovat työllisyys, koulutus ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen, erityisesti vähentämällä köyhyyttä.

Pekingin toimintaohjelman strategiset tavoitteet ja EU:n indikaattorit

Vuonna 2007 neuvosto sopi kolmesta Euroopan unionin laajuisesta indikaattorista, jotka sisältävät kaksi alaindikaattoria Pekingin toimintaohjelman tätä aluetta

- A.1.** Arvioida, hyväksyä ja toteuttaa makrotaloudellisia toimintamalleja ja kehitysstrategioita, jotka ottavat huomioon köyhien naisten tarpeet ja pyrkimykset.
- A.2.** Muuttaa lakeja ja hallintokäytäntöjä niin, että ne takaavat naisten tasa-arvoiset oikeudet ja ansaintamahdollisuudet.
- A.3.** Luoda naisille mahdollisuus tulonhankintaan, säästämiseen ja luoton saantiin.
- A.4.** Kehittää sukupuolen huomioon ottavia tutkimusmenetelmiä ja tutkimusta, köyhyyden naisistumiseen puuttumiseksi.

koskevien tavoitteiden täytäntöönpanon mittaamiseksi EU:ssa. Alaindikaattorit tarkastelevat köyhyysriskiä iän ja sukupuolen mukaan, köyhyysriskiä kotitaloustyyppin ja sukupuolen mukaan, yksinhuoltajat mukaan lukien, sekä työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämistä iän ja sukupuolen mukaan.

Euroopan tasa-arvoinstituutin perustama tietokanta "Women and men in the EU – facts and figures" sisältää uusinta tietoa näistä indikaattoreista. Se on saatavilla osoitteessa: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Havainnot EU:n laajuisista tiedoista

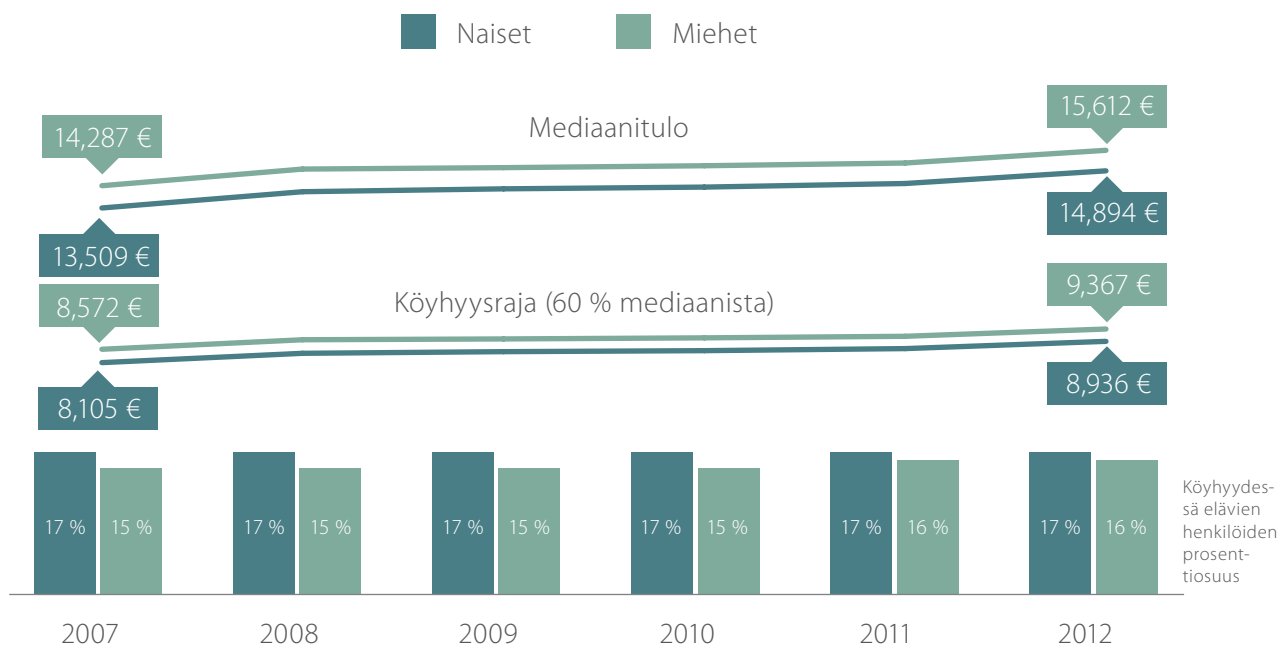
Köyhyysriski on kasvanut

Vuonna 2012 unionin väestöstä 17 prosenttia oli köyhyysriskissä, ja naisilla köyhyysriski oli hieman suurempi kuin miehillä. Tämä selittyy osittain sillä, että kaikkialla Euroopassa naiset saavat pienempää palkkaa ja työskentelevät huonommissa työoloissa kuin miehet ja että he työskentelevät miehiä todennäköisemmin osa-aikaisesti, määräaikaisesti tai ovat tilapäisesti poissa työstä hoitovastuiden takia.

Sekä naisten että miesten köyhyysriski on hieman nousut (0,2 prosenttiyksikköä) vuodesta 2007, ja sukupuolten välinen ero on supistunut hieman yli prosenttiin vuonna 2012. Vaikka köyhyysriskin keskimääräinen nousu onkin maltillista EU:ssa, köyhyysriski on kohonnut merkittävästi kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioita ja etenkin niissä, joihin talouskriisi on vaikuttanut voimakkaimmin.

KÖYHYDESSÄ ELÄVIEN NAISTEN JA MIESTEN PROSENTTIOSUUS EU:SSA VUOSINA 2007–2012

Lähde: Eurostat, EU-SILC.

Köyhyysriskin suuruus on suhteessa keskiansioihin. Näin ollen köyhyysriski ei välttämättä kuvaa täysin köyhyystasoa jäsenvaltioissa, joissa ansiot ovat pienentyneet. **Ikä on merkittävä tekijä köyhyysriskin kannalta**

Köyhyysriski on suurin nuorilla, 16–24-vuotiailla (24 % vuonna 2012 EU:ssa), ja se on noussut vuodesta 2007 suurimmassa osassa jäsenvaltioita. Tähän ikäryhmään kuuluvilla nuorilla naisilla köyhyysriski on todennäköisempi kuin samanikäisillä miehillä (sukupuolten välinen ero oli 1,6 prosenttiyksikköä vuonna 2012), joten tässä ikäryhmässä sukupuolten välinen ero on hieman suurempi kuin koko väestön osalta.

25–49-vuotiailla naisilla, joilla on todennäköisesti lapsia kasvatettavanaan, köyhyysriski ylittää miesten köyhyysriskin 19:ssä EU:n jäsenvaltiossa, vaikka naisten ja miesten väliset erot ovat verrattain pieniä koko unionin alueella.

län myötä sukupuolten välinen ero köyhyysriskin osalta kasvaa. Iäkkäillä (yli 65-vuotiailla) naisilla köyhyysriski on paljon suurempi kuin iäkkäillä miehillä (16 ja 12 % vuonna 2012). Yli puolessa 28 jäsenvaltiossa (17:ssä) ero eläkkeissä sukupuolten välillä on yli 30 prosenttia (39 % koko EU:ssa). Tämä suuren sukupuolten välisen eron voidaan katsoa johtuvan seuraavien tekijöiden yhteisvaikutuksesta: naisten alhaisemmat tulot työuran aikana, sukupuolten väliseen palkkaeroon liittyvät pienemmät tai keskeytyneet sosiaaliturvamaksut, osa-aikatyön suurempi yleisyys ja sosiaaliturvamaksujen keskeytyminen raskauden aikana ja hoitovastuun takia.

Yksinasuminen tai erityisesti yksinhuoltajuus lisää köyhyysriskiä

Koko EU:ssa 25 prosenttia yksin asuvista oli köyhyysriskissä, ja yksin asuvilla naisilla riski oli hieman suurempi kuin yksin asuvilla miehillä (26 ja 25 %) vuonna 2012. Sukupuolten välinen ero köyhyysriskissä on supistunut vuodesta 2007, mihin on vaikuttanut eniten yksin asuvien miesten määrän lisääntyminen (22 %:sta vuonna 2007 25 %:iin 2012) etenkin kymmenessä jäsenvaltiossa.

Köyhyysriski syntyy, kun kotitaloudessa on huollettavia lapsia, ja se kasvaa huollettavien lasten määrän lisääntymisessä. Vuonna 2012 yksinhuoltajien, joista suurin osa on naisia, köyhyysriski nousi 34 prosenttiin, ja yksinhuoltajien kohdalla köyhyysriski on edelleen suurempi lapsettomiin yksin asuviin verrattuna. Monien yksinhuoltajien täytyy yhdistää vanhemmuus ja lastenhoito työssä käymiseen, mikä voi johtaa epävarmempaan, matalapalkkaiseen työhön, jossa sosiaalisen suojelun taso on alhainen. Sukupuolten välisestä palkkaerosta ilmenevät naisten alhaisemmat tulot altistavat yksinhuoltajaitejä enemmän köyhyydelle.

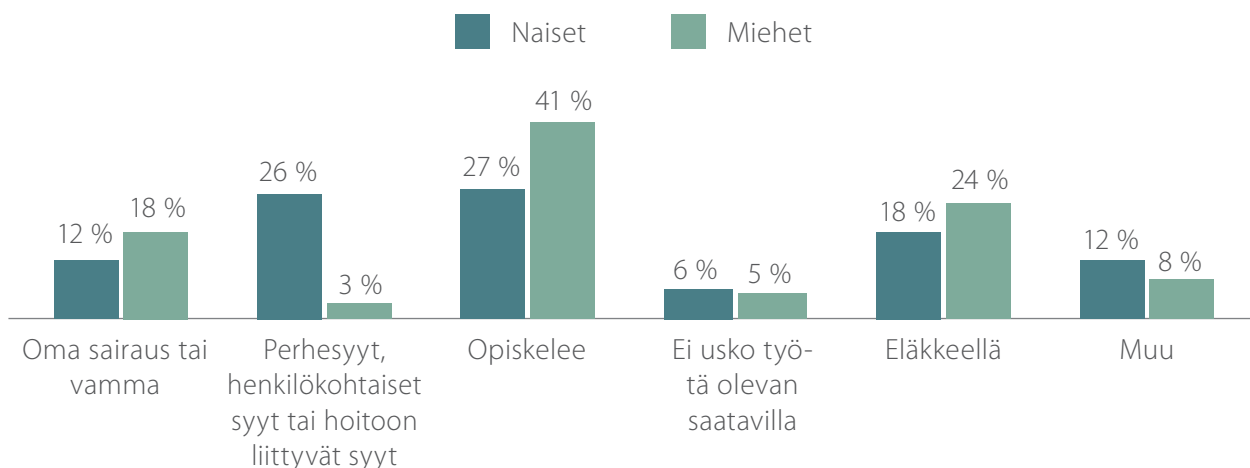
Jotkin naisryhmät EU:ssa ovat erityisen alttiita köyhyydelle, kuten yksinhuoltajaäidit, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat naiset sekä nuoret ja iäkkäät naiset. Näitä ryhmiä varten on otettava käyttöön erityisiä toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään köyhyyttä.

Naisten vähäisempi osallistuminen työelämään on merkittävä köyhyysriskin tekijä

Suhteellisesti suurempi osuus naisista kuin miehistä on työelämän ulkopuolella kaikissa jäsenvaltioissa. Vuodesta 2007 työelämän ulkopuolella olevien 15–64-vuotiaiden naisten ja miesten osuus on pienentynyt jäsenvaltioissa.

PÄÄSYY OLLA HAKEUTUMATTA TYÖHÖN EU:SSA VUONNA 2012: 15–64-VUOTIAAT NAISET JA MIEHET

Lähde: Eurostat, EU-LFS.

Tämä osuus on pienentynyt voimakkaammin naisten kohdalla, mikä puolestaan kaventaa työelämän ulkopuolella olevien sukupuolten välistä eroa EU:n tasolla kyseisenä ajanjaksona. Työelämän ulkopuolella olevien naisten osuus vuonna 2012 oli kuitenkin edelleen huomattavasti suurempi kuin miesten, ja naiset olivat ainakin kuusi kertaa miehiä todennäköisemmin työelämän ulkopuolella hoito- tai muiden perhevelvoitteiden vuoksi.

Työ on ratkaisevan tärkeää naisten ja miesten

taloudelliselle riippumattomuudelle. Työelämän ulkopuolelle jääminen ja työuran keskeytyminen lisäävät naisten köyhyysriskiä. Taloudellinen riippuvuus on todennäköisempää naisilla kuin miehillä, ja heidän työuransa voi johtaa alhaisempaan tulotasoon ja heikompaan sosiaaliseen suojeluun myöhemmissä elämänvaiheissa.

Havaintoja EIGE:n hyviä käytäntöjä koskevasta työstä:

Maaseudun naiset: Työllisyys ja uudet teknologiat – Espanja

Maaseudun naiset: Työllisyys ja uudet teknologiat -hanke käsittää kahdeksan paikallista toimintaryhmää viidellä Espanjan alueella, jotka ovat Andalusia, Asturias, Castilla-La Mancha, Castilla y León ja Madrid. Hankkeessa edistettiin naisten yrittäjyyteen ja sosiaaliseen talouteen liittyviä aloitteita (osuuskunnat, työntekijäomisteiset yritykset ja kumppanuudet), joissa käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa. Hankkeen osallistajat olivat 20–60-vuotiaita maaseudulla asuvia naisia. Hankkeessa kiinnitettiin erityistä huomiota nuoriin naisiin, jotka osallistuivat epäviralliseen toimintaan. Hankkeen suurimpana saavutuksena on ollut se, että sen avulla on tuettu noin 1 000 naista, järjestetty 11 kurssia 833:lle heistä ja perustettu 43 uutta yritystä.

Goldrausch – Saksa

Goldrausch Naisetnetwork on pieni kansalaisjärjestö, joka on toiminut Berliinin alueella vuodesta 1982 lähtien. Sen tavoitteena on auttaa liike-elämässä työskenteleviä naisia Berliinissä perustamaan yrityksiä ja sijoittamaan niihin tarjoamalla korottomia mikrolainoja. Viime vuosina etusijalla ovat olleet yli 45-vuotiaat naiset ja maahanmuuttajataustaiset naiset. Kaikilla tuensaajilla on yhden hengen yritys, ja useimmat niistä toimivat palvelualalla ja tarjoavat esimerkiksi kosmetiikka-alan, ravintola-alan, biologian alan, vähittäiskauppa-alan, leipomoalan ja lastenhoitoalan palveluja. Vuosina 1982–2007 Goldrausch jakoi noin 850 000 euroa yli 450:lle liike-elämässä toimivalle naiselle ja hankkeelle Berliinissä. Syyskuusta 2010 vuoteen 2013 mennessä Goldrausch myönsi 70 lainaa, joiden yhteismäärä oli 240 000 euroa. Sen luottotappioriski on erittäin alhainen, vain 1,3 prosenttia.

EDISTYSASKELIA JA NIIDEN ESTEITÄ ONGELMA-ALUEELLA A: NAISET JA KÖYHYYS

EDISTYSASKELIA	ESTEITÄ
<ul style="list-style-type: none"> • Yhä useammat naiset ovat työelämässä. • Työelämän ulkopuolella olevan väestön osalta sukupuolten välinen ero on kokonaisuutena tarkasteltuna kaventunut. • Yksinhuoltajaäidit ja syrjäytyneet naisryhmät saavat erityistukea ja -resursseja. • Eläkejärjestelmien uudistaminen naisten ja miesten erilaisten työurien huomioon ottamiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> • Naisilla köyhyysriski on edelleen johdonmukaisesti todennäköisempi kuin miehillä. • Yksinhuoltajakotitalouksien köyhyysriski on kasvanut EU:ssa, ja naisten osuus yksinhuoltajakotitalouksista on edelleen suhteettoman suuri. • Naiset jäävät työelämän ulkopuolelle edelleen paljon todennäköisemmin kuin miehet perheeseen liittyvien hoitovastuiden vuoksi. • Työelämän ulkopuolelle jääminen ja työuran keskeytyminen lisäävät naisten köyhyysriskiä.

EU:n tulevan toiminnan suuntaviivoja

- Tehostetaan toimia, jotka tukevat sukupuolten tasa-arvoa taloudessa.
- Valtavirtaistetaan sukupuolinäkökulma taloudellista kehitystä koskeviin aloitteisiin.
- Edistetään tasa-arvoa työelämässä tasavertaisen taloudellisen riippumattomuuden ja taloudellisen turvan saavuttamiseksi.
- Tuetaan hankkeita, jotka lisäävät tietoa naisten taloudellisen riippumattomuuden merkityksestä köyhyyden vähentämisessä.
- Käsitellään keskeytyneiden työurien ja erilaisten työskentelymuotojen, kuten osa-aikatyön, vaikutuksia naisten köyhyysriskiin koko elinkaaren aikana.
- Kehitetään kohdennettuja poliittisia toimia sellaisia naisten erityisryhmiä varten, joiden köyhyysriski on suurin, kuten nuoret/iäkkäät naiset tai yksinhuoltajat.
- Jatketaan kansallisten eläkejärjestelmien uudistamista siten, että sukupuoli otetaan huomioon eläke-etuuksissa.
- Puututaan lasten köyhyyteen sisällyttämällä toimiin sukupuolinäkökulma ja kokonaisvaltainen lähestymistapa, jolla kehitetään sosiaalisen osallisuuden ja muiden politiikanalojen (kuten koulutuksen, työllisyyden ja sukupuolten tasa-arvon, terveyden, asumisen ja elinympäristön) välistä synergiaa sekä niiden ja muiden välineiden (kuten EU:n rahoitusohjelmien) välistä synergiaa.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Naiset und Miehett in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-271-6

doi:10.2839/19511

MH-04-15-022-FI-N